

במדינה

בתי-סוהר

באמריקה זה לא שונה

התפוצצות האוכלוסיה

בתוך בתי-הסוהר והתנאים

של צפיפות בלתי-אנושית

בישראל דומים לאלה

שבאמריקה. הסיבה איננה

חוסר משאבים כלכליים.

אלא גישה פסיכולוגית

בלתי נכונה למוסדות ענישה.

למרבית הפלא, מסתבר כי ישראל

הענייה ואמריקה העשירה סובלות

מאותו מצב מצוקה בתי-הסוהר שלהן.

על מצבם של בתי-הסוהר בישראל

נכתב כבר רבות, ועדות-חקירה ישבו

ויושבות על המדוכה, ושופטים כבר

חזרו והעירו על כך לשילטונות. ועדת

הכנסת ערכה בשבועות האחרונים

ביקורים בנתי-מעצר ונחרדה ממראה

ענייה, ההסבר המקובל הוא כי במדינה

ענייה, שיש לה קדימויות רבות אחרות,

נותרים משאבים מעטים לשיפור

תנאים של האסירים. ומכיוון

שאסירים הם אחד המיעוטים הנחשלים

במדינה, חסרי דוכרים ונטולי זכות

הצבעה לכנסת, הם סובלים בשתיקה.

במיסדרונות ובאוהלים. כפי

שמסתבר ממחקר שפירסם השבועון

טיים השבוע, גם אמריקה העשירה

אינה מקציבה משאבים כלכליים, כדי

לפתור את בעיית הצפיפות והעליבות

של בתי-הכלא. במשך עשר השנים

האחרונות הוכפלה אוכלוסיית בתי

הכלא בארצות-הברית, והיא עומדת

כיום על 432.000 אסירים.

האמריקאית גרמה להחמרת עונשי

המאסר שמטילים השופטים. כתי

הסוהר מתמלאים מעבר לכושר

קליטתם. כדי להתגבר על המחסור

שופטת בקליפורניה, כי התנאים בבית הסוהר סך-קוונטין מהווים התאכרות בלתי-רגילה לכלואים. היא ציוותה על שיפורים בסניטאציה ובמערכות החשמל והכיבוי. כמו כן ציוותה השופטת לשים קץ לכליאת שניים כתב שנועד ליחיד.

בעיר ניו-יורק הגיע שופט לקצה גבול סבלנותו. ב-31 באוקטובר ציוותה השופט מוריס לסקר לשילטונות, למצוא דרך לשחרר מיד 341 עצירים מבית-המעצר. בתגובה שיחררו השילטונות 610 אסירים, רובם בעלי עבר פלילי עשיר, שחזרו לרחובות. תיסכול וייאוש. אצל רובם של האמריקאים. כמו אצל רוב הישראלים, גורלם של האסירים אינו מעורר אהדה רבה. לרברי פרופסור למימשל

החצר בכלא רמלה
אם לא יבנו בתי-סוהר...

בית-המעצר בג'סאם, ארצות-הברית...
...ישחררו אסירים...

באונברסיטת הארווארד, תגובת רוב הציבור לצפיפות בבתי-הסוהר באמריקה היא: "בסדר גמור, צופפו אותם עוד יותר, זה מגיע להם".

"אבל" מציין אותו פרופסור, "אנשים אלה יאלצו לבלוע את מילותיהם. אם לא יאיתו לשלם את המחיר היקר של בניית בתי-הסוהר חדשים והפעלתם, יצטרכו לחיות בתהרה שתאלץ לשחרר חלק גדול מהאסירים ולהחזירם לרחובות".

איוצת אירופה, לעומת זאת, מתייחסת אחרת לגמרי לבעיית בתי הסוהר והאסירים. בחלק גדול מארצות אירופה נהוגים בתי-סוהר פתוחים או כאלה של סוף-שבוע בלבד. התנאים בבתי-הכלא הסגורים הם, ברובם, מעולים.

"בתי-הסוהר שלנו הם פצצת זמן", הזהיר סוהר בכלא במדינת מיין בארצות-הברית. "יש כאן אנשים היודעים שהם יבלו בכלא את 30-40 השנים הבאות, ויש כאלה שיודעים כי הם לא יצאו מכאן לעולם. האוכלוסיה כאן הפכת לאט לאט למתוסכלת ומיאשת".

נשמע מוכר?

תא לשניים בכלא סן-קוונטין...
...ויחזירו אותם לרחובות

בתאים משכנים אסירים באולמות התעמלות, במיסדרונות, באוהלים ובקרוואנים.

בחדש אוגוסט השנה קבעה

השניים הסגיר את גילה. היא נשאה בזרועותיה ילד כבן שלוש. היה זה נכרה. בן בנה מעלה השני, שלו נישאה שבע שנים אחרי האסון.

ואו סיפרה לי סמיה את הסיפור שאותו חידרו השנים בזיכרונה.

זה סיפורה של סמיה:

בעלי, אחמד, היה גבר יפה-תואר. הוא היה נשוי קודם לכן לאשה אחרת, והיה לו בן ממנה. אבל הוא התאהב בי וגרש את אשתו הראשונה.

בעלי לימד אותי להשתמש ברובה. הייתי אולי האשה הראשונה בכפר שירעה לירות. באותו יום הוא יצא בדרכו לבנון והוא אמר לי: "אל תפחד, אני אחזור מחר. יש לך נשק כאן, ואם משהו יטרידך — ירי בן".

גרנו אז בבית בקצה הכפר. גם השכנים הקרובים ביותר היו רחוקים מאוד. נעלתי את הדלתות והחלונות, הכנתי אוכל לילדים, הניקתי את מנירה בתי, שהיתה אז בת שבע בלבד, והלכתי לישון.

בחדות בערך, שמעתי משהו מתעסק ברלת-הכניסה. התעוררתי ושאלתי "מי זה?" חשתי לרגע שבעלי חוזר, והצצתי מבעד לסרק. אבל בעלי יצא כשהוא לבוש בגדים רחוקים מסורתיים. האיש שעמד ליד הדלת היה לבוש בגדים אירופיים. האלמוני הימיה משהו בקול לא ברור. ואז פנה לצד השני, והחל מטפל בתיים.

או לקחתי את הרובה ואמרת לי איש "הסתלק או שאני יורה!" הוא לא השיב.

כיוונתי את הרובה אל החלון ויריתי. שכן זקן, שהיה הקרוב ביותר לביתי, הגיע ראשון. התינוקת התעוררה והחלה בוכה, הזקן נטל עשיתי והלך לבדוק את הגופה. הוא חזר ואמר לי כחרדה: "סמיה, היוזיה לנפשך, בעלך הוא שנהרג".

לאטילאט נקבצו למקום כל הקרובים. אני הסתובבתי כמקום כסהרורית. לבסוף לקח אותי רודי ביד, ואמר לי כי עלי להסתלק מהכפר. המישרה הגיעה ולקחה אותי לבית-המעצר בחיפה. ביקשתי רשות לקחת איתי את מנירה התינוקת, שיגקה עריו, והיא היתה איתי בתא כל תקופת מעצרי.

עד כאן סיפורה של סמיה.

לא יכולתי להתאפק ושאלתי את סמיה את השאלה המנקרת במוחי כבר שנים: מדוע עשה בעלה את השטות הזו? מדוע החליף את בגריו ושינה את קולו ולא ענה לשאלותיה?

סמיה אמרה: "הוא קינא לי מאוד. הוא חזר כדי לבחון את נאמנותי לו, ולברר אם אין לי מאהב".

הסברה זה של סמיה התקבל גם על דעת בני-הכפר. הם ידעו כנראה על שיגעונו של הבעל החשדן ולכן קל היה לעשות סולחה עם קרובי-המנוח. הזיכוי המישפטי התקבל בכפר באופן טבעי. כולם היו משוכנעים כי סמיה לא התכוונה להרוג את בעלה, והם האמינו לה כי אומנם ירתה בו מתוך טעות בעוברה.

כמה שנים אחרי המיקרה התגוררה סמיה עם חמשת ילדיה בביתו של

חורש ראיתי אותה כחתונה בן-אחיה. היא תחכה קילוגרמים של בשר וכישלה את כל האוכל".

נסיב סיפר כי הוא ידיו של שפיק מרעי, בן-אחיה של סמיה, וכי יוכל להפגישני איתה.

כשהגענו לכפר בית-ג'אן, קירמו את פנינו קולות ירייה. היתה זו קבלת פנים מתאימה לסיפור הטראגי שמלפני 30 שנה. אך נסיב הסביר לנו, כי העונה היא עונת-החתונות בכפר, והיריות היו יריות-שימחה.

עליה תלולה כקיר הביאה אותנו לביתו של שפיק. אחיינה של סמיה קיבל את פנינו בלבביות. בנות המישפחה עזבו את גיגית-הכביסה הנוטפת-מים וכיבדו אותנו בקפה ובפירות. אחיה הבכור של סמיה, אביו של שפיק, ניאות לספר לנו את זיכרונותיו מאותה תקופה.

חזקה כמו חמישה.

סמיה הוא פטריארך נשואי-פנים. משופם וצנוף בצעיף הלכן המסורתי. הוא סיפר כי לא נכח באותו לילה בעת היריות, אך הוא זכר היטב את הבוקר שלמחרת.

אנשים באו וסיפרו לי כי סמיה הרגה את בעלה. לא האמנתי. הם חיו כל-כך יפה, והוא כל-כך אהב אותה, מה פיתאום שהיא תהרוג אותו? אבל הידידים הפצירו בו לעזוב מייד את הכפר, מחשש ניקמת-דם של קרובי הבעל. עוד באותו היום עזב האח את

סמיה עסלה בביתה בבית-ג'אן ב-1979.

בית ולא חזר לבית-ג'אן אלא חמישה חודשים אחר כך, כאשר נערכה הסולחה.

ביקשנו שיתאר לנו את סמיה וכיצד נראתה באותה התקופה. "היא לא היתה יפהפיה", הוא אמר, "אבל היתה חזקה כמו חמישה גברים", ציין. כוחה הפיסי הרב של סמיה חזר ונזכר בפי כל אחד

הסכנה. לרברי התביעה היתה יריה אחת מספיקה כדי להפחיד או לסלק את הפורץ, אם היה אומנם כזה, ולא היה צורך בשלוש יריות לעברו.

בית-המישפח העליון רחה את העירעור. השופט משה וילברג כתב את פסק-הדין וקבע, כי סמיה היתה כנה בטעותה, ובמצבה היתה טעות זו הגיונית. הוא אישר את הרכבתה של הגנת טעות בעובדה על זו של הגנה עצמית, וזיכה את סמיה מהריגת בעלה. הוא התייחס למצב העובדות כאילו היה באמת כפי שראתה אותו סמיה כדימונה כאותו לילה, ולא למצב העובדות האמיתי, שבו לא היה האלמוני אלא בעלה של סמיה.

בית-המישפח העליון גם קבע, כי מיכונן שלא היתה כל ראייה איזה מהכרוים הרג את הבעל, יש לתת לסמיה ליהנות מן הספק כי היה זה הכור הראשון, וכי היא לא עשתה יותר מהרוש כדי להתגונן.

אלה הן העובדות וההלכות המישפחיות העולות מפסק-הדין 49/45.

30 שנה אחרי

כאשר למדתי את פסק-הדין הזה באוניברסיטה, נותרו במחשבותי הרבה מאוד תמיהות. לא הבנתי כיצד זה נתן בעלה של סמיה הוראות לירות בכל מי שירפוק ברלת ולא יענה ויודעה, ואחרי-כך חזר ונפל בעצמו קורבן לפח שטמן. את סמיה עצמה

אחרי 30 שנה

ילדיה כמה שנים בבית אחיה. אחר-כך נישאה שנית וילדה עוד שני ילדים. כל מי שהכיר אותה, התפעל תמיד מכוחה הפיסי העצום.

ראיתי בדימוי כאשה צעירה ויפהפיה, שבירית ואמיצה, מעין סקארלט אוהרה.

ב-1979 חשבתי לכתוב ספר על פרי שיות מישפטיות מעניינות והחלטתי לנסוע לחפש את סמיה ולברר מפיה את עובדות המיקרה האמיתיות. הירחתי רבות אם היא עורנה

כאשר בידי הפורץ אקדח צעצוע או אקדח

בלתי-טעון — האם גם אז תעמוד זכותו

של בעלי-הדירה להגנה עצמית באש?

מבני-הכפר שריבר עליה. סמיה לא היתה בבית וילד שחיפש אותה חזר ואמר כי היא נמצאת בחתונה. הוא הזמין אותנו להצטרף אליה.

האשה שפגשנו לא דמתה כלל לסקארלט אוהרה. סמיה איננה נערה רדוקה. כאשר פגשתי אותה ב-1979 היתה כבר אישה כבת 57, גבוהה-קומה ורחבת-גוף. ענייה היו מלאת חיים והילוכה צעיר ורענן. רק פיה חסרי

כחיים, ואם תאות לרבר איתי. חששתי שלא אוכל לאתר אותה אחרי כל-כך הרבה שנים. אולם ירדים היפנו אותי נסיב באדר מכפר חורפיש בגליל. נסיב הוא איש שמורות-הטבע, וידידי אמרו עליו כי הוא מכיר כל איש בגליל.

כבר משאלתי הראשונה התברר לי כי נסיב מכיר את סמיה. "האם היא חיה עדיין?" שאלתי אותו. "יהוא אמר לי בחיור: 'היא חיה — ועוד איך! רק לפני